

Sötét angyal

Félkörben álltunk, szemben a hozzátartozóinkkal. Mintha egy színházi előadás lett volna egy rémálomban. Egyetlen arcra sem emlékszem. Az emlékeim egy részéhez nem tudok hozzáférni. Mintha kiradírozták volna belőlem. Mások emlékeznek, én nem, a múlt létezésére alig van bizonyítékom. Amikor emlékezni próbálok, olyan, mintha kinyitnám a szemem a víz alatt. De nem a tengerben, hanem a Dunában. Legfeljebb apró, kavargó szemcséket látok, derengést. A derengés talán a legpontosabb szó. Van ott valami, de nem kivehető. Tényleg, mintha nem én álltam volna ott, abban a félkörben, a hozzátartozók előtt. Az emlékeim elvesztek, az emlékek mögötti derengés maradt csak, ezen a derengésen át látok. De nem is látás ez, nem átlátok, inkább átérzek az elsüllyedt emlékeken.

Egy belvárosi lakás. Tágas, valaha szebb napokat látott lakás. Fogalmam sincs, anyám hol hallhatott erről az emberről, aki most előttünk áll, háttal nekünk, és magyaráz valamit az egybegyűlteknél. Oroszul beszél, egy nő fordítja a szavait. Azt mondja ez az ember, hogy az elmúlt egy hét csendjében bizonyosan megtörtént a csoda, a gócpontok pedig, az addig a beszédünket megbénító és széttördelő negatív hatások, eltűntek, mintha sosem lettek volna. És erről az eltűnésről nemsokára mindannyian meggyőződhetnek. Egy hétig valóban csendben kellett lennem, nem is mentem iskolába. Nem tudom, anyám mit mondhatott az osztályfőnökömnek, hogy mivel indokolta egy hetes távolléteimet. Azt mégsem mondhatta, hogy a fiának most csöndben kell lennie, mert egy orosz hipnotizőr épp feloldja azt a gócot benne, ami a dadogását okozza. Azt sem mondhatta, hogy egy hosszú, fémből készült pálcával jeleket ír a levegőbe a fia körül, s ezek a jelek végzik most épp titokzatos munkájukat. Ilyesmirel anyám nem beszélhetett senkinek, és amúgy is képtelen lett volna rá. Első alkalommal egyfajta állapotfelmérés történt, az orosz férfi a résztvevőkkel felolvasgatott néhány mondatot egy mesekönyvből. Hallgattam a többieket, ahogy a saját dadogásuk szégyenét tárják fel. Ki így, ki úgy dadogott, nem volt két egyforma dadogás. Személyre szabott dadogások voltak, mindenkinek a magáé. Amikor rám került a sor, alig tudtam megszólalni, dadogásom a szokásosnál is erőteljesebben tört elő. A nálam idősebbek nem mertek egymásra nézni, lehajtott fejjel álltak. Középkorú férfiak és nők, néhány gyerek, és néhány kamasz, mint én. Ha azt mondom, megsemmisülve álltunk ott, talán nem túlzok. Démonaink elszabadultak, és ott keringtek körülöttünk az áporodott levegőben. Életünk rejtett titkait tártuk fel egymás előtt, az erőlködve kipréselt szótagok mintha egy különös szertartás liturgikus töredékei lettek volna. Nem is egészen emberi szavak voltak ezek, közelebb álltak az állati nyüzsitéshez és morgáshoz. Emlékeztettek az emberi beszédre, az emberi beszéd groteszk utánpótlásai voltak. Ami odalent, az utcán senkinek nem okoz gondot, amit észre sem vesznek, ami magától értetődő, mint a lélegzétvétel, az itt, ebben a lakásban valamiért nem működött. Itt gyűlt össze ez a tucatnyi különös lény, itt morogtak és nyüzsitettek egymás előtt. Itt álltak eltorzult arccal, az artikuláció útvesztőiben, különféle kényszeres mozgással kísérve erőlködéseiket, miközben csak néhány kurva mondatot akartak

felolvasni egy mesekönyvből. Kis híján elröhögtem magam, ahogy hallgattam őket. Nem tudom, kinek vagy minek szólt volna az alig megfékezhető röhögésem. Mert nem őket, a sorstársaimat akartam kiröhögni, nem is a sírással küszködő anyámat, aki a szoba egy távolabbi sarkából nézte ezt az alvilági előadást. Talán a leginkább magamat akartam kiröhögni, de ennek a készülődő, a torkomban kavargó röhögésnek a világon semmi köze nem volt semmiféle jókedvhez. A közeledő tébolyhoz annál inkább.

Téboly, téboly. Amikor nem marad más, mint az üres, céltalan röhögés, aminek nincs indoka és célja, csak egy legvégső, nyers reakció, ki tudja, mire. Azokban az időkben meghalt egy osztálytársam anyja. Az egész osztály ott volt a temetésen, és valamiért nekem kellett kivinnem a koszorút a sírhoz. Vagyis nekünk, az egyik osztálytársammal. Amikor megfogtuk a koszorút, tudtuk mindketten, hogy mi lesz a vége. Az elhunyt fia mögöttünk állt és halkan kuncogott. Mint akinek épp egy hosszú viccet súgnak a fülébe. Állsz az anyád koporsójánál, és halkan kuncogsz. A különös az volt, hogy egyáltalán nem éreztem botrányosnak a helyzetet. Mi más tehetne, erre gondoltam, mi más tehetne egy gödör közvetlen közelében, amibe az anyja testét eresztették le az imént. Attól félttem, hogy majd rám néz a fiú, akivel együtt fogtuk a koszorút. Mert ha rám néz, nem lesz visszaút, mindkettőnkől egyszerre robban ki majd a röhögés. Elindultunk a frissen betemetett sír felé, egyszerre léptünk, mintha valami katonai szemle résztvevői lettünk volna. Folytak a könnyeim az elfojtott röhögéstől, amit az egybegyűltek láthatóan a megrendülés jelének gondoltak. Valahogy eljutottunk a sírig, letettük a koszorút, és azonnal berohantunk a szomszédos sírkő mögé. Ott guggoltunk a sírkő mögött, és végre röhöghettünk, folyt a taknyunk, nyüzszítve röhögtünk sokáig. Amikor végre lecsillapodtunk valamennyire, kilestem a sírkő mögül. A halott fia még mindig kuncogott, az apja mellett állt, a földet nézte, és kuncogott, közben az inggallérját morzsolgatta. Látszott, hogy fehér inggallérjának mindkét csücske mocskos már a sok morzsolgatástól. Később azt mondta, azért kuncogott, mert szégyellte, hogy meghalt az anyja. Amúgy is az osztály hülyéjének számított, bizonyos értelemben velem együtt. Én a csendes, dadogós hülye voltam, ő pedig a harsány, rossz vicceket és poénokat elsütő hülye, aki ráadásul nevetségesen is öltözködött. Szégyellte, hogy az anyja itt is csődöt mondott, hogy ilyen korán halt meg, ezzel is csak megerősítve egyetlen fia kitaszítottságát. Mintha a halálával – és főleg a temetésével – is gúnyt űzött volna a fiából. Haragudott az anyjára, amiért ilyen kellemetlen helyzetbe hozta őt. Lemezlovas szeretett volna lenni, de ilyen külsővel és a rossz vicceivel a legkevésbé lemezlovasként tudtam elképzelni. Kővér volt, már akkoriban kopaszodni kezdett, és olyan ruhákat hordott, mint az apám. Csikos, műszálas ingeket mellénnyel, kordbárony nadrágot. És tavasztól őszig egy szandált, fehér zoknival. Kerültem őt, rosszul éreztem magam a közelében, de amikor azt mondta, hogy szégyelli az anyja halálát, az tetszett. Becsültem azért, hogy ki merete mondani ezt a botrányos mondatot. Soha életemben nem hallottam ilyen mondatot addig. De mivel mindenestül olyan volt, mint régen az udvari bolondok, akiknek meg volt engedve, hogy bármit kimondjanak, természetesnek is tűnt, hogy ezt mondta. Ő mondhatott ilyeneket, másoknak tilos volt. Rá nem vonatkoztak az egyezményes szabályok. Azt én is tudtam, hogy rám sem vonatkoznak, de ilyesmit soha nem mondtam volna ki hangosan, legfeljebb leírtam volna valamelyik jegyzetfüzetembe. Mindketten kíta-

szítottak voltunk, én ezért, ő azért, de ez a közös tapasztalat semmiféle kapcsolatot nem teremtett közöttünk, inkább viszolyogtam tőle. A világomon kívül állt, a lányok sem foglalkoztak vele, levegőnek nézték, legfeljebb röhögtek rajta. De ezzel együtt mégsem tűnt soha magányosnak, nem éreztem körülötte a magányosokra jellemző hideg ürességet. Ma már látom, hogy sokkal érettebb volt a legtöbb osztálytársamnál, de erről az érettségéről ő maga sem tudott. Vagy nem foglalkozott vele. Egyszerre volt jelen benne valami sötét mélység a röhejes kényszerképzeteivel. Egy lemezlovasnak készülő szerencsétlen, aki mániákusan gyűjti a lehető legrosszabb aktuális slágereket, nem mond ki ilyen mondatokat. Mégis kimondta, miközben otthon, az elfüggönyözött lakásban, saját magának rakott össze műsorokat, kétkazettás magnón váltogatta a slágereket, rábeszélte a zenére, mint egy rádiós műsorvezető. Mindezt az üres lakásnak játszotta, legfeljebb a lépcsőházban hallhatták az arra járók. Átlépett egy határt ezzel a mondatával, kilépett valahová. Amiért irigyeltem. Szinte mellékesen mondta ki, nem látszott rajta, hogy különösebben foglalkoztatná a mondat jelentése. Magától értetődő volt számára, semmi különös hangsúlyt nem adott neki. Mintha azt mondta volna, hogy holnap káposztás tészta lesz ebédre. Rám felszabadítóan hatott, bár ezt nem mondtam neki. Ne is lássa rajtam, mennyire lenyűgözött vele. Képtelen lettem volna elviselni, hogy még előtte is kiszolgáltatottnak tűnjek. Hogy még ő is fölém kerekedjen a mondata delejes hatásával. Csak az mondhat ilyeneket, aki hülye, akit a többiek nagy ívben elkerülnek, ez világos volt. Én az otthon rejtgetett noteszeimbe írtam hasonló mondatokat, de azokat a világért sem mutattam volna meg senkinek. Nem szívesen néztem bele ezekbe a füzetekbe. Miután leírtam valamit, azonnal el is rejtettem a könyvespolc mögé az éppen aktuális noteszt. Ne is lássam. Verne Gyula könyvei mögött volt a rejtkehely.

Ott álltam egy hét hallgatás után, ami nem egy hét hallgatás volt, mert sokkal korábban elkezdődött már. Ez az egy hét a legális hallgatásé volt, amikor végre nem kellett magyarázkodnom miatta. Miért nem beszélsz. Biztosan rossz kedved van. Aki nem beszél, az biztosan rosszkedvű. Otthon mutogatással érintkeztem a családdal. Ami röhejes volt, mintha süketnéma lennék. A kívülről rám mért hallgatást nehezen viseltem. Ha ez nincs, akkor sem beszéltem volna sokat, de azt legalább valami homályos, belső parancs irányította, nem pedig egy orosz férfi a pálcájával. Tudtam, hogy semmi értelme nem volt az egésznek, mintha meg sem történt volna. Vagy csak rosszabb lett tőle minden. A pálcával levegőbe írt jelek nem tettek velem semmit, nem hatoltak át a bőrömön, nem merültek bele a lelkembe. Volt, aki összeesett, amikor az orosz a pálcájával megállt előtte. Mintha egy szekta beavató szertartásán vett volna részt. Tisztában voltam vele, hogy ez az egész lepatann rólam, meg sem érint. Csak anyám kedvéért vettem részt benne. Hogy legalább erre a rövid időre reménykedjen valamiféle csodában. A lelkemnek azt a területét, ahol a dadogásom sötét anygala fészkelt, ilyen ócska ceremóniák meg sem közelíthették. Zárt és alig megközelíthető terület, mint egy tengersizem magasan az erdőhatár fölött. Vagy mint egy föld alatti tó, amit még soha senki nem látott. Anyám szerint az egész akkor kezdődött, amikor hároméves koromban egy mandulagyulladás miatt egy hetet egy kórházban töltöttem, és valamiért vízfejű gyerekek közé fektettek be. Kopasz, velem egykorú gyerekek, a fejükön hosszú, élénkvrös vágások. Mintha egy csata túlélői lennének. Némelyikük kezét az ágy rácsaihoz kötözték, nehogy

kárt tegyenek magukban. Egy bizarr gyerekhadsereg, akik harcolni voltak valahol, ahol szörnyek vagy gonosz manók ellen küzdöttek. Aranyszőke, hosszú és göndör hajam volt, mindig a hajamat bámulták. Nem féltém tőlük, csak nem értettem, miért van ilyen hatalmas és furcsa formájú fejük. Mintha lenne még valami a fejükben az agyukon kívül, vagy mintha az agyuk lenne a miénknél sokkal nagyobb. Ami miatt biztos sokkal okosabbak is nálunk, de ez mégsem látszik rajtuk. De ezt leginkább csak utólag gondoltam, akkor nem jutott eszembe ilyesmi. Nem egészen evilági lények voltak. Évekkel később, amikor valamilyen filmben földönkívülieket láttam, eszembe jutottak azok a gyerekek. A hatalmas, kopaszra nyírt, sebhelyes koponyájuk. De amikor rájuk gondoltam, soha nem éreztem félelmet, nem támadtak rossz érzéseim. Csak mintha álmodtam volna őket, vagy valahogy átkerültem volna az ő világukba egy időre. A kórterem ablakain nem lehetett kilátni, az odakinti világból csak matt, piszkosszürke fény szűrődött be, ami miatt úgy tűnt, mintha egy akváriumban lennék. De az is lehet, hogy mégis szörnyű volt, nem tudom. De nem ez a forrás, nem ez a kezdete az egésznek. Hanem az a ragyogás otthon, a házunkban, szüleim szobájában.

Téli délután, ülök a szőnyegen, kint talán havazik is. A mennyezet alatt egyszer csak megjelenik valami, ami ragyog. Az alakja nem hasonlít semmire. Talán mint egy miniatűr felhő, ami belülről világít. Tenger fölött világítanak így olykor a felhők, amikor közvetlenül naplemente után még őriznek magukban valamennyi fényt. Ott lebegett ez a belülről világító gomolygag a mennyezet alatt, nem történt semmi, nem szólt hozzám, csak lebegett egy ideig, aztán szétfoszlott. Nem volt benne semmi félelmetes vagy rémisztő, lenyűgöző volt, idegen és érthetetlen. Soha senkinek sem beszéltem róla. Mégis mit mondhattam volna. Hogy láttam egy belülről világító, felfújható strandlabda méretű felhőcskét a szüleim szobájában, talán négyéves koromban? Mégis mintha akkor kezdődött volna minden. Mintha akkor érkezett volna a sötét angyal.

Álltunk félkörben abban a tágas lakásban, valahol Budapest belvárosában, és vártuk, hogy elkezdődjön az előadás. Mintha egy diákszínjátszó kör éves vizsgaelőadásán lennék. Némelyik résztvevőn látszott, hogy készült rá. Előkerültek a máskor csak a színházban vagy esküvőn viselt zakók, a nők ajkán rúzs, a frizurák rendbe szedve. A közönség izgatott volt, látszott rajtuk, hogy nagyon várják már a csodát. Anyám arcán leginkább félelmet és beletörődést láttam, mintha előre tudta volna, hogy ő nem lesz részese ennek a csodának, ahogy én sem. Ránk ott nem vonatkozott a csoda. Megint ugyanaz a mesekönyv, mint múltkor, mindenkinek ugyanazt a bekezdést kellett újra felolvasnia. A többség tényleg folyékonyan, minden elakadás nélkül olvasta fel a szövegét. Mosolyogtak, büszkén keresték hozzátartozóik tekintetét, akik közül jó néhányan sírva fakadtak. Készülődött a csoda, vagy már jelen is volt. Egyikük, egy kopasz, ötven körüli férfi, aki legutóbb alig tudott kinyögni néhány szót, most felszabadultan, nagy hangon olvasott, alig akarta abbahagyni. Aztán rám került a sor. Álltam, kezemben a mesekönyvvel, az orosz mágus asszisztense vörösre festett körmével rábökött arra a bekezdésre, amit nekem kellett volna fennhangon, tagoltan, jól artikuláltan felolvasnom. Néztam a szöveget, nem szóltam egy szót sem. Nem tudtam megszólalni. Talán tényleg csak anyám kedvéért megpróbálkoztam az első szóval, de nem kellett volna. Ugyanaz a görcs, a mássalhangzók – talán épp a rettegett cs – egymásra torlódtak, fel is adtam hamar. Visszaadtam a könyvet az asszisztensnek. A többiek nem néztek rám, nem akartak a kudarc részeseivé válni, már

ünnepeltek volna, türelmetlenek voltak. Anyám sírt. Mivel előre tudtam, hogy ez lesz, szinte nyugodtan álltam ott, de legalábbis üresen, és alig vártam, hogy eltűnhessek végre onnan. Az orosz férfi a tolmácsával odament a még mindig szipogó anyámhoz, és elmondta neki, hogy tízből mindig van egy-két olyan páciens, akinél nem működik a módszere, mert náluk túl mélyen van a góc, olyan mélyen, hogy még ő sem tudja elérni. A befizetett pénzt természetesen nem áll módjában visszaadni, nagyon sajnálja. Nem tudom, a többieknél meddig tartott a csoda, talán másnapra elmúlt, vagy kitartott még egy ideig. Átfurakodtunk az egymás nyakába borulva, zokogva ünneplők között, és kiléptünk a sötét lépcsőházba. Anyám a kezemet szorongatta, de nem mondott semmit. Nem is vártam tőle, hogy mondjon valamit. Én sem mondtam semmit. Azt pedig végképp nem tudtam volna elmondani neki, hogy az a bennem fészkelő, sötét angyal jó helyen van ott, ahol van. És hogy valójában szükségem van rá.

